HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[א]מיבזז בזיז מינה עד שכופין אותו לחלוץ ניכפנו לייבם אמר רב [א]בשגיטה יוצא מתחת ידה מיתיבי [ב]יבמה שאמרה בתוך שלשים יום לא נבעלתי בין שהוא אומר בעלתי בין שהוא אומר לא בעלתי כופין אותו שיחלוץ לה לאחר שלשים יום מבקשין הימנו שיחלוץ לה היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי הרי זה יוציא בגט הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריך גט וחליצה אמר רבי אמי [ג]צריכה חליצה עם גיטה רב אשי אמר התם גט לזיקתו הכא גט לביאתו הנהו שניהם מודים דאתו לקמיה דרבא אמר להו רבא חלוצו לה ושרו לה תיגרא אמר ליה רב שרביא לרבא והתניא צריכה גט וחליצה אמר ליה [ב]אי תניא תניא בעא מיניה הון בריה דרב נחמן מדרב נחמן צרתה מהו אמר ליה [ד]וכי מפני שאנו כופין ומבקשין תיאסר צרה: הנודרת הנאה וכו': תנן התם [ג]בראשונה היו אומרים שלש נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך השמים ביני לבינך נטולה אני מן היהודים חזרו לומר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא [ה]האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה [ו]השמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה [ז]נטולה אני מן היהודים יפר חלקו ומשמשתו ותהא נטולה מן היהודים איבעיא להו נטולה אני מן היהודים ליבם מהו מי מסקה אדעתה דמיית בעלה ונפלה קמי יבם או לא רב אמר [ח]יבם אינו כבעל ושמואל אמר יבם הרי הוא כבעל אמר אביי כוותיה דרב מסתברא דתנן הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופין אותו שיחלוץ ואם איתא דמסקה אדעתה

מבקשין

מיבזז בזיז. בוש הימנה: **בשגיטה יוצא.** שנתן לה גט וקס"ד גט גמור לביאתו הוא: **היא אומרת נבעלתי.** לאחר שלשים קאי: **יוציא בגט.** אם בא להוציאה דיה בגט דהיא נאמנת דכולי האי לא מוקים: **צריכה גט.** לביאתו משום דאמר בעלתי ולאחר שלשים יום איהו מהימן: **וחליצה.** משום דהיא שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא. ומדקאמר צריכה גט מכלל דבאין לה גט עסקינן ואמאי קתני רישא כופין לחלוץ ניכפיניהו לייבם: **אמר רבי אמי.** לעולם בשגיטה בידה והכי קאמר צריכה חליצה עם גיטה ואע"פ דקתני אמבקשים קאי וה"ק אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי דאיכא למימר כופין הואיל ומודה אפ"ה אין כופין אלא צריכה חליצה ואי לא בעי למיחלץ לא כייפינן דסמכינן אדיבוריה קמא הואיל ולאחר שלשים יום הוא: **רב אשי אמר.** לעולם צריכה גט אחר לבד גט הראשון דהתם גט לזיקתו ונפסלה עליו לפיכך לא נכפינן לייבם וכיון דאמר בעלתי צריכה גט לביאתו דיש ביאה אחר הגט והשתא מסתברא אע"פ דקתני וה"ק אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי ואיכא למימר לא תיבעי גט אלא חליצה אפ"ה בעיא גט: **שניהם מודים.** שלא נבעלה ומעיקרא אמר בעלתי: **הון.** כך שמו: **צרתה מהו.** יבמה שכנסה היבם ונפטרה צרתה ואמרה יבמה לאחר זמן לא נבעלתי מהו ליאסר צרתה מפני דיבורה של זו: **מפני שאנו כופין ומבקשים.** צרכה דאיהי שויתה לנפשה חתיכה דאיסורא נאסרה צרתה [א] ודאי לא מיתסרא דחזקה הכונס את האשה בועל לאלתר: **האומרת טמאה אני לך.** אשת כהן שאמרה לבעלה נאנסתי דאיתסרא עליה וכתובתה לא מיפסדה ובאשת כהן מוקמינן לה בפרק בתרא דנדרים [ד]: **השמים ביני לבינך.** גלוי וידוע לפניו שאינך נזקק לי כדרך בני אדם ואין איש עד להוכיח בין שנינו: **נטולה אני מן היהודים.** נדרה היא שלא תיבעל ליהודים. ומדאסרה נפשה אכולי עלמא ש"מ תשמיש קשה לה ואנוסה היא לפיכך נוטלת כתובתה: **נותנת עיניה באחר.** ותלך למקום שאין מכירין בה ובנדרה ותנשא לו: **תביא ראיה לדבריה.** ואם לאו לא כל כמינה דאסרה נפשה עליה: **יעשו דרך בקשה.** [ב] לבעל להתנהג בה מנהג יפה: **ליבם מהו.** מי אסירא ליבם מפני נדר זה שנדרה בחיי בעלה או לא: **מי מסקה אדעתה דמיית בעלה.** בלא בנים ונפלה קמי יבם ונדרה נמי אדעתא דידיה ובעל לא הפר אלא לחלקו ויבם נמי לא מצי מיפר שאפי' בעל אין מיפר בקודמים ואסורה לו: **או לא.** אסקה אדעתה ולא נדרה זו אלא לאסור עצמה על כל מי שמותרת לו ע"י גירושי בעלה והפיס דעתו של בעל שלא יחשדנה בנותנת עיניה באחר כדי שיתרצה לגרשה אבל איבם שאסורה לו ועומדת אפי' אחר גירושין לא נתכוונה ומותרת לו אם מת בעלה ולא גירשה: **אינו כבעל.** שיהיה צריך להפר כבעל דאדעתא דבעל נדרה וצריך הוא להפר אבל [ה] ליבם מותרת בלא הפרה:

מבקשין

היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי יוציא בגט. פי' בקונט' דלאחר שלשים יום קאי וכן נראה דומיא דסיפא דהוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אעפ"כ צריכה גט וחליצה והיינו דוקא אחר שלשים דבתוך שלשים משמע ברישא דאינה צריכה גט דקתני כופין אותו שיחלוץ ולא קתני וצריכה גט וה"ה דהך בבא נמי דהיא אומרת נבעלתי אלאחר שלשים יום קאי אבל בתוך שלשים יום צריכה חליצה דאי אתוך שלשים נמי קאי ליתנייה נמי לעיל גבי תוך שלשים אלא נטעה להעמידה דוקא אלאחר ל' כמו סיפא ולפי זה לא יתכן הא דאמר בסמוך וכי מפני שאנו כופין ומבקשים נאסור צרתה ופירש בקונט' וכן ר"ח וכי מפני שאנו כופין בתוך שלשים ומבקשים אחר שלשים נאסרה צרתה ואמאי שריא צרתה בתוך שלשים הא איהי גופה כי אמרה נבעלתי בתוך ל' בעיא חליצה וכ"ש צרתה דלא קים לה בבעילה כמותה שיש לנו לאוסרה בלא חליצה אלא נראה דלצרתה לא שריא בסמוך אלא אחר ל' דוקא וכופין היינו כי אמר בעלתי וחזר ואמר לא בעלתי דומיא דסיפא דברייתא אבל כשלא אמר מתחלה בעלתי אלא שניהם מודים מתחלה ועד סוף שלא בעל אפילו אחר ל' לא שריא צרה דהא משמע בסיפא דוקא כשאמר מתחלה בעלתי צריכה גט אבל אם אמר מתחלה לא בעלתי אינה צריכה גט ולא יתכן שתהא מותרת הצרה כששניהם מודים שלא בעל ולהחזיקה כודאי בעולה כיון דאיהי לא בעיא גט ומיהו י"ל דאיהי נמי בעיא גט אפי' שניהם מודים שלא בעל והא דנקט והוא אומר בעלתי וחזר ואמר כו' ה"ה אפי' אמר לא בעלתי בעיא גט אלא לא נקט אמר בתחלה בעלתי אלא לאשמועינן דאפי' הכי כופין אותו לחלוץ ולא כמו שפירש בקונטרס ור"ח דאין כופין ועוד יש לפרש דבסמוך שריא צרתה אפי' תוך שלשים כמו שפירש בקונטרס ור"ח והוא אומר לא בעלתי קאי נמי אתוך שלשים וכן סיפא דהוא אומר בעלתי קיימא נמי אתוך ל' ואפי' שניהם מודים שלא בעל צריכה גט בהדי חליצה אפי' תוך שלשים ולאו דוקא נקט הוא אומר בעלתי כדפי' ורישא דקתני כופין אותו לחלוץ ה"ה דגט נמי בעיא כדקתני בסיפא אלא אכתי לא אתא לאשמועינן תקנתא דגט בהדי חליצה אלא דין כפייה ובקשה דחליצה ומחמת שתי הלשונות שפר"י נראה לאסור הצרה עד לאחר שלשים יום אם לא יודו שניהם שבעל ולהצריך גט לכנוסה אפי' תוך שלשים אפי' שניהם מודים שלא בעל: **אמר** ר' אמי. לא בעי לאוקומי הך משנה כמשנה אחרונה (לעיל דף לט:) דמצות חליצה קודמת ולכך כופין לחלוץ דאמתני' קאי ומתניתין דאיירי בדיני ייבום לפי משנה ראשונה קיימא: **אמר** רבי אמי צריכה חליצה עם הגט. פי' גיטה שהיה כבר ואם תאמר וא"כ מאי הא דקתני ואע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה אדרבה היא הנותנת דכיון דלא בעל צריכה חליצה ויש לומר דהכי קאמר אע"פ שאמר לא בעלתי צריכה להיות בידה גיטה לראיה כי לא תוכל להנשא על פי חליצה בלבד. ר"י: **השמים** ביני לבינך. פי' בקונטרס גלוי וידוע לשמים שאין נזקק עמי כשאר בני אדם ולא נהירא דבשלהי נדרים (דף לא.) מפרש בגמרא בהדיא דהיינו שאינו יורה כחץ: **יעשו** דרך בקשה. פר"ת יתפללו למקום ויתן להם בנים ור"ח פי' יעשה סעודה ויפייסה וכן בירושלמי: **איבעיא** להו נטולה אני מן היהודים מהו ליבם. פי' בקונטרס מי אסורה ליבם משום נדר זה דמסקה אדעתה דמית בעלה ונפלה קמיה ואסורה לו או לא מסקה אדעתה ולא אסרה נפשה איבם וקשה לר"י על פירושו דפשיטא דאסרה נפשה אכל היהודים ועוד מאי אינו כבעל אינו כשאר אדם מיבעי ליה ועוד מאי קאמר ש"מ כופין כרב והלא היא מותרת לו על כן נראה לו לפרש דמיבעיא ליה אי מסקה אדעתה לאסור נפשה על היבם ומבקשין לחלוץ או שמא לא עשתה כדי לאסור עצמה על יבמה כמו על בעלה וקאמר רב יבם אינו כבעל דלא מסקה אדעתה לאסור עצמה איבמה כמו על בעלה ולכך כופין שיחלוץ לה ושמואל אמר יבם הרי הוא כבעל ומבקשין שיחלוץ דמסקה אדעתה לאסור עצמה על יבמה. כן נראה לי עיקר לפי שטה זו:

הדרן עלך בית שמאי

מסורת הש"ס

א) [גיר' הערוך בערך כז מיבז כזיז], ב) [שבת קטו: וש"נ], ג) נדרים צ:, ד) [דף צא.], ה) (ס"א דליבם),

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מפני שאנו וכו' צרתה צרתה ודאי: (ב) ד"ה יעשו וכו' לבעול ולהתנהג בה מנהג:

מוסף רש"י

הובא בעמוד קודם.

עין משפט נר מצוה

מג א ב ג ד מיי' פ"ב מהל' יבום הל' ה סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סי' קסז סעי' ו:

מד ה מיי' פכ"ד מהל' אישות הלכה כג סמג עשין מח טוש"ע שם סימן קטו סעיף ו:

מה ו מיי' שם פי"ד הל' טז ופט"ו הל' טו טוש"ע שם סימן עז סעיף ד:

מו ז מיי' פי"ב מהל' נדרים הל' ח סמג לאוין רמב טוש"ע יו"ד סימן רלד סעיף סח:

מז ח מיי' פ"ב מהל' יבום הל' טו סמג עשין נא טוש"ע אה"ע סימן קסה סעיף ב:

תוס' חד מקמאי

תניא יבמה שאמרה בתוך ל' לא נבעלתי בין שהוא אומר בעלתי בין שאומר לא בעלתי כופין אותו שיחלוץ לה לאחר ל' יום מבקשים הימנו שיחלוץ לה. היא אומרת נבעלתי והוא אומר לא בעלתי ה"ז יוצאה בגט פירוש לאחר ל' יום קאי. הוא אומר בעלתי והיא אומרת לא נבעלתי אע"פ שחזר ואמר לא בעלתי צריכה גט וחליצה. האי סיפא נמי לאחר ל' יום קאי וכולה מתני' מיירי כשהגט יוצא מתחת ידה דאי אין הגט יוצא מתחת ידה עד שכופין אותו לחלוץ הוה כופי' אותו ליבם. והא דקתני צריכה גט וחליצה פירשה ר' אמי שצריכה חליצה עם גיטה שיוצא מתחת ידה והאי דקאמ' אעפ"י שחזר ואמר לא בעלתי לא להצריכה חליצה קאי דכ"ש הוא דצריכה חליצה כשלא בעל יותר משבעל אלא ה"ק אעפ"י שחזר ואמר לא בעלתי [אין] כופין אותו שיחלוץ לה אלא מבקשים ואין כופין דאדבורא קמא סמכינן דאמר בעלתי רב אשי אמר התם תנן גט לזיקתו הכא גט לביאתו פי' רב (אסי) [אשי] מיירי נמי כשהגט יוצא מתחת ידה והכי אוקי לה ומאי צריכה גט וחליצה דקאמר צריכה גט אחר חוץ מהגט הראשון שנתן לה לזיקתו לפוסלה ממנו ומן האחים. דה"ק בעלתי אחר שנתתי לה גט וביאה פסולה כמאמר שויוה רבנן וצריכה גט וחליצה. וה"ק אף ע"פ שחזר ואמר לא בעלתי לא תימא אדיבורא בתרה סמכינן ולא תהא צריכה גט אלא אדיבורא קמא סמכינן וצריכה גט. בעא מניה הונא בריה דרב נחמן מרב נחמן צרתה מהו. פי' אמתני' קאי יבמה שאמרה בתוך ל' יום לא נבעלתי ויבם אמר בעלתי מהו לאסור צרתה לעלמא משום דיבורא דידה דאמרה לא נבעלתי דאי לדיבוריה דידיה צרתה מותרת לעלמא בלא חליצה א"ל מפני שאנו כופין ומבקשים נאסרה צרתה פי' ומותרת לעלמא בלא חליצה. תנן התם בראשונה היו אומרים ג' נשים יוצאות ונוטלות כתובה האומרת טמאה אני לך שמים ביני לבינך (אני) נטולה אני מן היהודים וחזרו לאמר שלא תהא אשה נותנת עיניה באחר ומקלקלת על בעלה אלא האומרת טמאה אני לך תביא ראיה לדבריה. והשמים ביני לבינך יעשו דרך בקשה. נטולה אני מן היהודים [יפר חלקו והיא משמשתו] הא דקתני טמאה אני לך אוקימ' בפ' בתרא דנדרים בשמעתא בתרא באשת כהן שנאנסה דאי באשת ישראל אי באונס משרא שרי ליה אי ברצון מי אית לה כתובה. אלא ע"כ באשת כהן שנאנסה דאסורה ליה ואית לה כתובה ומדקאמר דאי אמרה זנתה ברצון לית לה כתובה ש"מ דלא אמרי' בחיוב שמחייב אדם את עצמו בממון אין אדם משים עצמו רשע אלא לאו ש"מ דלא אמרי' אין אדם משים עצמו רשע לגבי חיוב ממון. והאי דקת' נטולה אני מן היהודים צריכה הפרה כשאמרה הנאת תשמיש היהודים עלי שאין

תוס' חד מקמאי (המשך)

מאכילין לאדם דבר האסור לו. אבל אמרה הנאת תשמיש על היהודים כיון דמשעבדא ליה לתשמיש לאו כל כמינה וא"צ הבעל הפרה מחלקו ולא חייש משום איסור כולל. ופי' השמים ביני לבינך שאינו יורה כחץ והר"א אב ב"ד ז"ל פי' שלא נזקק עמה ומהמנינן לה (וא"צ הבעל הפרה מחלקו) מגו דאי בעיא אמרה דאינו יורה כחץ דאיהי מהימנא משום דקים לה. איבעיא להו נטולה אני ליהודים ליבם מהו מי מסקא אדעתה דמת בעל ונפלה קמי יבם או לא. פרש"י ז"ל מי מסקא אדעתה דמית בעל ונפלה קמי יבם וחיילה עלה נדרה או לא מסקא אדעתא ולא חיילה עלה נדרה דכשאמרה נטולה אני מן היהודים לא אמרה אלא בשביל גירוש דבעל שלא יהא בעל סבור שעיניה נתנה באחר אם יגרשנה אבל ביבם אם גירשה זה אסורה באחין לא אסקא אדעתה דמית בעלה ונפלה קמי יבם אדעתא דהכי לא נדרה ולא חיילה עליה. רב אמר [יבם] אינו כבעל ולא חיילה עליה. ושמואל אמר יבם א). תניתוה נדרה אין הבעל יכול להפר לסלק הנדרים שנדרה בחיי הבעל שאפי' הבעל אינו מפר בקודמים. אמר אביי כותיה דרב מסתברא דתניא הנודרת הנאה מיבמה בחיי בעלה כופים אותו שיחלוץ לה. ואם איתא דמסקא אדעתה מבקשים מיבעי ליה. אלא לאו ש"מ לא מסקא אדעתה ואפ"ה חייל עלה נדרה כיון שנדרה הנאה סתם בפי' מיבמה ב) ולא דמי למתני' דלא אדכר יבמה כלל אלא שאמרה סתם נטולה אני מן היהודים וכיון דלא אסקא אדעתה לא חייל עליה נדרה. והרב אלפס כתב בהלכותיו מי מסקא דעתה כלומר וכופין או לא מסקא אדעתא ומבקשים. והלכה כרב דאמר כופין אותו שיחלוץ לה ונ"מ דלא הויה מורדת. טעמה דנדרה בחיי בעלה הא לאחר מיתת בעלה הויה מורדת וש"מ דליתא לשמואל דאמר אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם ועל זה כתב רבינו אפרים ז"ל היכי קא פסיק הכא דליתא לשמואל דהא שמואל גופיה הוא אמר הכא יבם הרי הוא כבעל שאין כופין ליתן גט וכן היבם אין כופין אותו לחלוץ ופליג עליה דרב דאמר יבם אינו כבעל וקאמר התם אין כותבין אגרת מרד על שומרת יבם ואם איתא דכופין ומבקשים דהא מתנית' שייך במורדת א"כ קשיא דשמואל אדשמואל ואמאי שתיק גמרא מניה אלא ודאי ליתא להאי דיוקא וליכא למשמע מינה דהויה מורדת כלל ולא שמעינן מינה אלא לאחר מיתת בעלה אין כופין אותו לחלוץ כפשטה דמתניתין אבל הפסדת כתובתה מלתא אחריתי [היא ולא] שייכא בכופין ומבקשין דהכא כלל אלו דבריו ז"ל ונראין קצת דבריו ולא כולם ג) נראה קצת דרב ושמואל לא איירו כלל בכתובה אלא בכופים ומבקשי' וליכא הכא דין מורדת. רק מה שהקשה דשמואל אדשמואל תירץ אבא מארי ז"ל

א) נראה דצ"ל הרי הוא כבעל וחייל עליה נדרה ואינו יכול להפר ולסלק הנדרים. ב) לכאורה אינו מובן דהא אדרבה אביי אמר דכוותיה דרב מסתברא מהך ברייתא ואולי דר"ל דשמואל אמר לך דלא דמי למתני'. ג) עי' בספר הזכות להרמב"ן ז"ל וברא"ש כאן שהאריכו בזה.